

Förslag till en förändrad national- representation, enligt de hufvudgrunder, ...

Björnstjerna, Magnus,

53 E c Br. 1844

National Library
of Sweden

Björntjärn

Post
No. 1
1844

FÖRSLAG

TILL

EN FÖRÄNDRAD

NATIONAL-REPRESENTATION,

*enligt de hufvudgrunder, som trenne
Riks-Stånd, jemte en del af det
fjerde, antagit vid sistför-
flutne Riksdag.*

— ❁ —
Andra Upplagan.

FOURTH EDITION

AND

REVISED

THE

ARTS AND CRAFTS
MANUAL
OF THE
ROYAL
ACADEMY OF ARTS
AND CRAFTS

1904

LONDON

Kungl. biblioteket

0 0000 000107631

F Ö R S L A G

TILL

EN FÖRÄNDRAD

NATIONAL-REPRESENTATION.

*enligt de Hufvudgrunder, som trenne Riks-
Stånd, jemte en del af det fjerde, anta-
git vid sistförflutne Riksdag.*

Andra Upplagan.

STOCKHOLM.

Tryckt hos P. G. BERG, 1844.

1850

111

THE FOREWORD

The first thing I should mention is that this book is a collection of papers
 and reports that have been gathered together for your information.
 It contains a great deal of material that I think will be of interest
 to you. I have tried to arrange it in a way that is as clear and
 concise as possible. I hope you will find it useful and interesting.
 I have also included a few notes and comments that I think are
 worth mentioning. I am sure you will find them of interest.
 I am sure you will find this book of interest and value. I hope
 you will find it useful and interesting. I am sure you will find
 it of interest and value. I hope you will find it useful and
 interesting. I am sure you will find it of interest and value.

KonstitutionsUtskottets sedan sistförflutne Riksdag hvilande Förslag till en förändrad *National-representation* grundar sig på *minoritetens* beslut, enär *trenne* Riksstånd, jemte en del af det sjerde, antagit *hufvudgrunder* som äro i strid med detsamma.

Detta märkvärdiga förhållande i en konstitutionell Stat ingifver öfvertygelsen, att det hvilande förslaget måste vid den nu instundande Riksdagen blifva förkastadt, om icke af alla fyra Riks-stånden, åtminstone af de *trenne*, (Adel, Prester och Borgare), hvilka fattat dermed i rak strid varande beslut.

Det synes äfven böra följa häraf, att intet förslag kan medföra hopp om framgång, som icke hvilar på de af nämde Riks-stånd antagne *hufvudgrunder*, hvilka, gillade äfvenledes af en del af det sjerde Ståndet, synas utgöra uttrycket af Nationens allmänna tänkesätt.

Det är på dessa *hufvudgrunder*, vi således anse oss böra fota det förslag, vi här våga framställa.

Dessa af trenne Riksstånd vid sistförflutne Riksdag antagne hufvudgrunder äro:

1:o. Att National-representationen bör fördelas i *tvenne* Kamrar.

2:o. Att *Ständsvalen* böra bibehållas, eller modifieras till *Klassval*.

3:o. Att Representationsrätt meddelas åt alla de fastighetsägare, hvilka hittills varit derifrån uteslutne.

4:o. Att sjelfskrifvenheten upphör (villkorligt medgifvet).

Den första af dessa punkter hvilar på en af alla Europas statsmän, filosofer och lärde antagen grundprincip, hvilken, bestyrkt af verldshistoriens erfarenhet, öfvergått till ett axiom i *Statsläran*.

Villkoren, förutan hvilka det tvåkamriga systemet icke skulle utgöra annat än ett förklädt Enkammersystem, äro följande:

a) Att de tvenne Kamrarne äro lika sinsemellan, lika i rättigheter och lika i skyldigheter.

b) Att de tvenne Kamrarne aldrig införlifvas med hvarandra, såsom förhållandet är i Norska *Storthinget*, hvarigenom den mindre manstarka förlorar sitt *veto*, och derigenom, hela sitt konstitutionella inslytande på besluten.

c) Att de båda Kamrarne sammansättas af olika samhällselementer, på så sätt, att den ena Kammaren företrädesvis innefattar Nationens högre bildning, längre erfarenhet och större politiska, financiella och administrativa för-

mågor, för att således företrädesvis uttrycka samhällets *intellektuella* och *konservativa* intressen; och att den andra Kammaren sammansättes af de samhällselementer, hvilka företrädesvis uttrycka Nationens *materiella* och *progressiva* intressen.

d) Att den ena Kammaren icke väljes af den andra (såsom vårt KonstitutionsUtskott föreslagit), hvarigenom den valda Kammaren icke blifver annat än ett *Utskott* af den väljandes *majoritet*, ett uttryck af denna majoritets anda och tänkesätt *för dagen*, utan oberoende och sjelfständighet, och troligen så vald, att den innehåller det *afskrap* man i den väljande Kammaren vill blifva utaf med.

Att en så allmänt erkänd *Statsprincip*, som fördelningen af Representationen på 2:ne Kamrar, sjelfständige och oberoende af hvarandra, blifvit förnekad af ett Svenskt KonstitutionsUtskott, är bedröfligt, isynnerhet som detta förnekande skett på grund af ett enda Riksstånds beslut, detta icke det mest bildade af de fyra, med ej annat föredöme än den Franska konstitutionen af 1791, som icke erfordrade mera än 2:ne års progressiv utveckling, för att lägga den dygdige Konungens hufvud på schavotten; de Spanska *Cortez*, hvilka allt sedan deras tillkomst störtat landet i anarki, och det Norska *Stortinget*, för exeptionelt i sina lokalförhållanden, och för nytt på frihetens bana att kunna åberopas som efterdöme, dessutom äfven mindre radikalt genom en högre valcensus och ett större antal Representanter från städerna, än det Svenska förslaget.

Det är *bedröfligt* att detta Utskott föreslagit införandet af en samhällsordning, så stridande emot det öfriga Europas mognade öfvertygelse, och som skulle leda fosterlandet in på den fruktansvärda bana, hvilken efter historiens vittnesbörd alltid förer till *anarki* med dess slutliga påföljd af *despotism*.

Europas tvenne mäktigaste och friaste stater, *England* och *Frankrike*, hafva nyligen af rådt ett annat frisinnadt folk, det *Grekiska*, att kasta sig in på den vådliga banan af ett *demokratiskt enkammar-system*, hvilket, saknande det *medlande*, *aristokratiska* elementet, alltid måste komma i strid med den *monarkiska principens tillvaro*; detta folk, som suckat under oket i fler-hundrade år, har visat den sans och det sunda *omdöme*, att inse *hvarthän* rent demokratiska former skulle leda detsamma; det har antagit en *lifstids-senat* såsom medlare och mellanlänk mellan *konungamakten* och *folkmakten*, och har derigenom grundlagt sin framtids tillvaro såsom fri och lagbunden Stat.

Skulle väl det *Svenska folket*, som mognat för friheten genom seklers konstitutionella former, sakna det omdöme och den sans, som det nyborna *Grekiska folket* visat? och kasta sig in på revolutionens fruktansvärda bana, genom antagandet af rent demokratiska former, hvilka äro förkastade af Europas tänkesätt, af historiens vittnesbörd, och af egna häfders minnen, som hvila på *urgammal monarkisk grund*?

Representationens fördelning på 2:ne Kamrar utgör ett villkor *sine qua non* för *frihetens*,

för monarkiens och för grannsämjans bibehållande, ty den utgör icke allenast en *Svensk* fråga, den utgör derjemte en *Europeisk*, och ingen rådgifvare, som icke är fullkomligt okunnig om de politiska tänkesätten i vår verldsdel, skulle kunna tillstyrka införandet af ett demokratiskt *Enkammar-system*, så stridande emot den monarkiska formen i det Europeiska *Statsförbundet*.

Vi öfvergå nu till den andra, af de *trenne* Riks-stånden antagne hufvudgrunder för Representationens ombildning, den nemligen, som *bibehåller Ståndsval*, eller modifierar dem till *Klassval*. Detta beslut afgör på förhand de *samhällselementer*, af hvilka den nya Representationen skall sammansättas, nemligen *Adel*, *Prester*, *Borgare* och *Bönder*, med tillägg (efter tredje punkten) af de fastighetsägare, hvilka hittills varit från Representationen uteslutne.

När sålunda de samhällselementer, hvaraf den nya Representationen skall sammansättas, äro gifne, inskränker frågan sig till: *huru dessa elementer böra fördelas i de tvenne Kamrarne, och hvad antal ledamöter skall blifva uti hvardera.*

Betydande svårigheter möta vid denna fördelning.

a) Man kan icke göra fördelningen så, att hvardera af de nuvarande fyra Riks-stånden bibehåller hvar sin fjerdedel, enär ett *femte* Stånd tillkommit (ofrälse stånds personer), som äfven måste hafva sin andel i Kamrarnes sammansättning.

b) Man kan icke bibehålla Ståndsledamöterna till samma antal som nu, emedan detta antal är olika i Stånden *), icke är af betydning, så länge hvar Stånd utgjorde en särskildt Kammare, men hvilket icke går an, när de fyra skola sammanslös i tvenne.

c) Man kan icke bilda den öfre Kammarren endast af *Adel*, enär detta Stånd derigenom skulle få en för stor andel i lagstiftningen; man kan icke heller bilda den af endast *Adel och Prester*, enär man ej kan nedsätta Adelns antal till likhet med Presteståndets, ej heller höja Presteståndets till likhet med Adelns, som den sednare med en mångsidigare bildning äger en grundförmögenhet minst 70 gånger större än Presterskapets, och erlägger ett i jämförelse dermed högre skattebelopp.

d) Man kan icke formera de tvenne Kamrarne af *lika* antal ombud från *hvarje Stånd*, emedan dessa Kamrar i detta fall skulle blifva en *repetition* af hvarandra, icke få den *olika karakter*, som tillhör hvardera och i verkligheten icke utgöra mer än *en enda Kammare*.

De framställda svårigheterna ökas ytterligare genom tillkomsten af ett *femte* Stånd, som äfven måste inrymmas i de 2:ne Kamrarne.

Enär nu ingen af de angifne kombinationer låter verkställa sig, måste en annan uppsökas, som kan äga större *chance* att genomgå de fyra Riksståndens *eldprof*, och vinna det *bi-fall* som erfordras för att öfvergå till *grundlag*.

*) Adeln emellan 500 och 700, Presteståndet 60 å 70, Borgareståndet 70 å 100 och Bondeståndet 100 å 120

Som det synes naturligt, att den kombination, som grundar sig på *trenne* Riksstånds beslut, bör hafva större utsigt att vinna bifall än någon annan, skola vi stödja vårt förslag på de af dessa Riksstånd antagne *hufvudgrunder*, och för öfrigt bibehålla så mycket möjligt är af vår *nuvarande Grundlag*, samt i synnerhet af Riksdags-Ordningens 13, 14 och 15 §§., för att derigenom i möjligaste måtto förenkla frågan och lätta antagandet af ett förslag, som egentligen icke är annat än en *kompromiss* och en *jemkning* de olika Riksstånden emellan.

Enligt *trenne* Riksstånds beslut, skall Representationen fördelas i *tvenne Kamrar*. Vi föreslå, att den ena kallas *Senat* eller *Rådskammare*, och den andra *Riksdags-kammare*, att båda Kamrarne tillsammans bibehålla det urgamla namnet af *Riksens Ständer*, hvarigenom, bland andra fördelar, äfven vunnas den, att den af Nationen aflagde *Tro- och Huldhetseden* icke behöfde ändras.

Dessa *tvenne Kamrar* skulle formeras på följande sätt:

Om Senaten eller Rådskammaren.

1:o. *Senaten* utgöres af ett antal af 100 à 120 ledamöter.

Detta antal vore icke så stort, att debatterne derigenom öfver höfvan förlängdes, och ej heller så ringa, att det lätt kunde låta sig

influenceras af Regeringen, eller af den högsta maktens organer.

2:o. Ledamöterna af denna Kammare skul-
le kallas *Senatorer* och utnämnas på *lifstid*,
samt vara *inamovible*, i likhet med domare-
embetena, för att derigenom blifva så mycket
mer oberoende, så väl af *hof-* som af *folkgunst*.

3:o. Senatorerne erhålla inga arfvoden, lö-
ner eller traktamenten.

4:o. Senatens ledamöter utnämnas till en
tredjedel af Konungen i dess sittande Statsråd;
väljas till en tredjedel af Ridderskapets och
Adelns Hufvudmän och ingå till en tredjedel,
till följe af vissa innehafvande Embeten, som
längre fram skola bestämmas.

5:o. Ridderskapets och Adelns tredjedel väl-
jes på följande sätt, nära nog öfverensstämman-
de med det, på hvilket de *Skottska* och *Irländ-
ska Pärerne* *) välja sina Ombud i det Stor-
Britanniska Öfverhuset.

a) Hvarje myndig, och ej under laga jäf-
stående, hufvudman af adelig ätt insänder till
Riddarhusdirektionen, när vacance yppat sig i
det antal ledamöter som Ridd. och Adeln äger
rättighet tillsätta i Rådskammaren, *namnsedel*
på den eller de män inom Ridd. och Adeln
(*Capita* eller icke *Capita*), åt hvilken, eller åt
hvilka han ger sin röst att vara ledamöter af
Rådskammaren, med följande villkor:

1) Att den valde har uppnått 30 års ålder
och icke befinner sig under laga jäf. 2) Att han

*) De *Skottska* välja 17, de *Irländska* 27 sig emellan,
till ledamöter af Öfverhuset.

äger en grundförmögenhet på landet eller i stad, uppskattad till ett sammanräknadt värde af minst 100,000 R:dr B:ko, fri för in-teckningar eller värd denna summa utöfver in-teckningens belopp, när valet sker; eller 3) bekläder, eller har beklädt, civilt eller militärt embete af minst *tromans* värdighet.

b) Rid-darhusdirektionen kungör deras namn, hvilka erhållit de flesta rösterna och sålunda blifvit valde till ledamöter af Rådskammaren.

c) Är rösternas antal lika mellan tvenne eller flere af kandidaterna, *lottas* om företrädet.

Den här föreslagna rättighet för Ridd. och Adeln att välja en tredjedel af Rådskammaren hvilat på följande grunder:

a) Ridd. och Adeln's samtliga Hufvudmän till ett antal af 1100 (och i deras frånvaro äfven annan ledamot af familjen) åtnjuta nu *sjelfskrifven representationsrätt*, hvilken icke kan frångäpas dem förutan en någorlunda motsvarande rättighet.

b) Ridd. och Adeln har, alltifrån Sveriges äldsta tider, utgjort ett af Riksständen, och det Stånd inom hvilket Landtmarskalken, samtliga Ordförande i alla Utskotten samt Ordförande i Banken och Riksgäldskontoret väljas.

c) Ridd. och Adeln äger inom sig män af bepröfvad erfarenhet i alla förvaltningens grenar, i Lagskipningen, i Näringarne, i Jord- och Bergsbruket och i Försvarsverket till lands och vatten. Den äger således en mångsidighet i sin bildning som icke kan finnas i något an-

nat Riksstånd, hvarigenom Adeln måste äga det största antal individer, passande att till Rikets nytta utöfva det svåra representantkallet *).

Den efter förslaget *Konungen* gifna rätt, att utnämna en tredjedel af Rådskammaren, hvilat på följande grunder:

Konungen är genom sin ställning upphöjd öfver alla personliga intressen. Omgifven af sitt Statsråd, är *Konungen* bäst i tillfälle att inhämta de upplysningar, som erfordras, för att göra goda val till Rådskammaren.

Grundlagen bör fastställa, att valen ske på män, hvilka genom trohet, tapperhet och dygd, lärdom och nitiska tjenester gjort sig af *Konung* och land synnerligen förtjente, utan afseende på börd eller stånd.

Den återstående tredjedelen af Rådskammaren skulle utgöras af följande ledamöter:

A) Af Erkebiskopen och de elfva öfrige Biskoparne jemte Pastor Primarius i Stockholm. Grunden är följande: a) De hafva sedan de äldsta tider utöfvat representationsrätten i Sverige och skulle ej utan orättvisa kunna der-

*) *Adeln* är en produkt af *tiden* och af *historien*, som lika litet kan tillintetgöras som *tiden* kan återgå eller *historien* omgöras. I början af Franska revolutionen upphäfdes *Adeln*; *Konungen* sanktionerade beslutet; frågan väcktes af en *Montmorency*; man fråge nu om en *Montmorency* är *Adelsman*!!!

ifrån uteslutas. *b)* De äro representanter af samhällets *intellektuella, moraliska och religiösa* intressen, hvilka äro dem anförtrödda. *c)* Ågande öfverinseendet öfver undervisningsverken, boende i Rikets olika provinser, kännande deras andliga och verldsliga behof, äro de på allt sätt berättigade och värdiga att vara ledamöter af första Kammaren.

B) Hofrätterne utvälja hvardera en ledamot till Rådskammaren; likaså gör äfven Högsta Domstolen i förening med Justitie-Revisionen.

C) Krigs-Collegium, Kammar-Collegium, Bergs-Collegium och Kommerse-Collegium välja hvardera *en* ledamot till Rådskammaren (Statskontoret välje med Kammar-Collegium, Förvaltningen af Sjöärenderna med Krigs-Collegium, Kammar-Rätten med Bergs-Collegium och Sundhets-Collegium med Kommerse-Collegium).

D) Landshöfdingarne välje bland sig *tvenne* ledamöter till Rådskammaren.

E) Lagmän och Häradshöfdingar välje bland sig *trenne* ledamöter till Rådskammaren.

F) Indelta Arméens Regements-officerare (från Majorsgraden uppföre) välje en Generalsperson och *tvenne* Regements-officerare till ledamöter af Rådskammaren *).

G) Värfvade Arméens Regements-officerare välja bland sig *en* att vara ledamot i Råds-

*) Den indelta Arméen, nära förenad med landets jordbruk, deltog förut i Lagstiftningen medelst sitt *krigsbefäl*, och bör därför erhålla någon ersättning.

kammaren (isynnerhet för upplysningars meddelande).

H) Flottans Regements-officerare välja bland sig en att vara ledamot af Rådskammaren (af samma skäl som nyss för värfvade Arméen blifvit anfördt).

I) Enligt Riksdags-Ordningens 13 §. välja Universiteterna och Vetenskaps-Akademien hvardera tvenne ledamöter till Riksdagen, hvilka taga säte i första Kammaren, såsom den der företrädesvis är bestämd att vaka öfver Nationens intellektuella intressen.

K) Enligt Riksdags-Ordningens 14 §. äro Bruksägarne berättigade att sinsemellan utse *fem* Riksdagsmän, af hvilka *två* med högsta smidet skulle blifva ledamöter af Rådskammaren, och de trenne öfrige af Representanternes Kammare.

En på detta sätt sammansatt Rådskammare bör innehålla de mest utmärkte män i landet, som genom sin förmögenhet äro mest oberoende, som, genom de olika embeten de beklädt, äro mest bevandrade i förvaltningens alla grenar, som åtnjuta det största förtroendet af Konungen, af Ridderskapet och Adeln, af Arméen, af Flottan, af Hofrätterne, af Landshöfdingarne, af Lagmän och Häradshöfdingar, samt jemte dessa, de utmärkte män, hvilka bekläda de högsta embeten i kyrkan.

En sålunda sammansatt Kammare skulle säkerligen uppfylla det stora systemål som åligger en högre Kammare, det nemligen, att vara en *medlare* emellan *konungamakten* och *folk-*

makten, samt hindra deras *friktion*, hvilken eljest så lätt urartar till *despotism* eller till *anarki*. Den skulle å ena sidan betrygga Konungamaktens prerogativer, och å den andra Folkets fri- och rättigheter.

Den åsigt, som under sistförflutne Riksdag blifvit framställd af några Ståndsledamöter, att den öfre Kammaren, för att behörigen *rotfästa* sig i Folkets sympathier, borde väljas af *Folket sjelf*, är lika *falsk* som *overkställbar*.

Om valet af den öfre Kammarans ledamöter öfverlemnas åt sjelfva massan af Folket, d. v. s. utöfvas medelst låg *valcensus*, så skulle valen ofelbart falla på personer, som tillhörde de lägre klasserne, och hvilka i följe deraf icke äga den högre grad af *bildning*, som erfordras i den Kammare, åt hvilken samhällets *intellektuella* intressen företrädesvis äro anförtrödda.

Om valet skulle ske med *hög* valcensus, eller ock ske medelst en mellanlänk af *Elektorer*, skulle massan af Folket dels icke få del deri, dels icke bry sig derom, då ändamålet förfelas att medelst *valsättet* grunda den öfre Kammarans popularitet. Äfven möta så stora svårigheter vid *utförandet* af ett sådant val-sätt, att det nära nog blefve *mekaniskt* omöjligt. Skälen följande:

Den öfre Kammaran kan troligen icke stiftas till ett större antal ledamöter än 100 à 130. *Vakansernes* antal i ett så inskränkt antal ledamöter, om äfven valde endast på den korta tiden af nio år som KonstitutionsUtskottet före-

slagit, måste blifva högst ringa; skall nu Sveriges hela menighet samlas för att förrätta detta obetydliga val? skall den samlas Länsvis? Häradsvis? Sockenvis? Hvad känner menigheten om de intellektuella superioriteter som finnas i Riket, lämplige att blifva ledamöter i den öfre Kammaren? Den känner knappt dem som bo i det egna Häradet; och huru skulle valet under sådana förhållanden utfalla? Knappt vilja de nuvarande Elektorer af Bondeståndet samlas hvart femte år för att välja Riksdagsmän till det egna Ståndet, huru kan man tro att de *ärligen* skulle vilja samlas för att rösta på några få personer till ledamöter i en annan Kammare? Om valet af denna Kammare åter skulle ske på det sätt KonstitutionsUtskottet föreslagit, nemligen så, att Nationalförsamlingen sjelf utser den öfre Kammarens ledamöter, så blefve denna ju icke annat än ett *echo* af den nedre, med samma anda, tänkesätt och intressen, ett uttryck af dagens opinion i landet, utan återhållande kraft, kanske sammansatt af de odugligaste i den nedra Kammaren, således än mera oförmögen att tillvinna sig den sökta sympathien hos *Folket*.

Sedan vi nu undersökt, huruledes den så kallade *Rådskammaren* bör kunna formeras, öfvergå vi till *Riksdagsmannakammaren*.

Om Riksdagsmannakammaren.

Vi hafva redan sett, huruledes elementerne äro gifne, af hvilka Representationen skall ut-

ut-

utgöras, genom *trenne* Riksstånds beslut vid sistförflutne Riksdag.

På sätt vi ofvan föreslagit, skulle Ridderskapet och Adeln utnämna 38 ledamöter till den första Kammarens bildande. Dessa 38 ledamöter, utvalde bland mer än 3000 Adelsmän, vore, så till sägandes, ej annat än detta Stånds *aristokrati*; dess rikaste, mest upphöjda och utmärkta medlemmar. Men en plats i Representationen måste äfven utses för den del af Ståndet, som man skulle kunna kalla dess *demokrati*, d. v. s. den aktningvärda del deraf, som sjelf äger mindre jordbruk, eller arrenderar andras, som iäklar vetenskaper, utöfvar professioner, drifver handel och näringar, tjenar Kronan i Arméen eller Flottan, beklädder civila embeten och domarekall, eller på äldre dagar öfvergifvit dessa befattningar med grundlig kännedom deraf.

Ridd. och Adeln äger nu en *fjerdedel* af Representationen, dess ledamöter äro Ordförande i alla Utskotten, i Banken, i Riksgäldskontoret och bland Rikets Ständers Revisorer. Att nedsätta denna inflytelsesrika *fjerdedel* af Representationen till en *sjattedel* deraf (nemligen en tredjedel af den ena Kammaren) vore så mycket mera *orättvist*, som Ridd. och Adeln är ägare af mer än en fjerdedel af Rikets hela grundförmögenhet, nemligen af 13,000 mantal, till större delen *Säteri, Frälse, Rå och Rör*, hvilkas lågt uppskattade värde uppgår enligt taxering till mer än en fjerdedel af Rikets

hela jordvärde; detta, oberäknadt de af Adeln besutne hus i städer, frälseräntor, kapitaler m. m.

En så anseelig förmögenhet måste ovillkorligen blifva representerad i den Kammare, som hufvudsakligen bestämmer *beskattningen* och bestämmer *fördelningen* deraf. Det vore för öfrigt icke i dess egenskap af *Adel*, som den skulle äga representationsrätt i denna Kammare, utan i egenskap af *hemmans- och fastighetsägare*, hvarföre ingen Adelsman, som icke vore det, skulle äga valrätt, eller kunna väljas till ledamot af Kammaren. Adeln erhöll sålunda icke någon större rätt, än *hvarje hemmansägare*, vare sig *Prest, Borgare, Bonde* eller *ofrälse Ståndsperson*.

Den *ofrälse* ägaren af ett *Säteri* åtnjuter dess privilegier; hvarföre skulle *frälsemän*, i besittning af *skattehemman*, icke äfven åtnjuta de dessa hemman tillagde rättigheter, bland hvilka rösträttigheten till Riksdagsman är en af de hufvudsakligaste?

Den *frälse* ägaren af hemman vidkännes alla dess *onera, skatter* och *servituter*; bör han icke äfven åtnjuta dess rättigheter?

Så länge Bondeståndet *allena* ägde valrätt för innehafvande *skatte- och frälsehemman*, och bildade en särskild Kammare inom Representationen, kunde Adelsmannen, Presten och Borgaren med skäl uteslutas från den dess hemmantal tillhöriga valrätt; men då valrätt tilldelas *alla ofrälse hemmansägare, Ståndspersoner, Prester* och *Borgare*, i likhet med *Bönder*,

huru skulle Adelsman, som äger hemman, al-
lena kunna uteslutas derifrån?

Den andra Kammarens lagstiftningsförmå-
ga skulle äfven förminskas, om man derifrån
uteslöt den klass af medborgare, hvilken ge-
nom mångfalden af sina befattningar (admini-
strativa, juridiska och militära), genom olikhe-
ten af sina yrken (handel, jord- och bergsbruk)
samt genom mångsidigheten af sina kunskaper
(Professorer, Litteratörer, Läkare) mer än nå-
gon annan medborgareklass kan sprida ljus i
den nedre Kammarens öfverläggningar.

Sakkunskap och duglighet böra uppsökas
hvarhelst man finner dem för att inrymmas i
Representationen, utan afseende på *ståndsskill-
nader och klassförhållanden*.

I följd af det anförda föreslås:

1:o. Att hvarje jordägare, utan afseende på
stånd eller börd, erhåller *valrätt i förhållan-
de till det hemmantal han äger*, likväl icke un-
der *ett fjerdedels hemman* *), och att han lika-

*) Enligt de sammandrag som Grefve Björnstjerna gjort
öfver *Hemmantalets fördelning, olika stånd emellan*, (se
Tabellen litt. A i dess arbete öfver Representationens
ombyggnad) är *Bondeståndet* ägare af 38,983 $\frac{1}{2}$ man-
tal, oberäknadt dess ägande hemmantal i Stora Kop-
parbergs Län, uppgående till omkring 1,500 mantal.
Om dertill lägges hvad *Bondeståndet* inköpt sedan år
1835, kan man beräkna att detta Stånd nu är ägare
af 43,000 mantal, utgörande *två tredjedelar* af Rikets
samfälda hemmantal; detta uppgår till 65,468 mantal.
Om, enligt KonstitutionsUtskottets förslag, *valrätt*
tilldelas hvarje *hemmans-del*, om aldrig så ringa, till och
med der uppskattad till blott 10 R:drs kapitalvärde, så

Iedes må kunna väljas till ledamot af andra Kammaren.

kommer Bondeståndet att disponera om två tredjedelar af alla valröster (såsom ägare af 43,000 mantal, utgörande två tredjedelar af de inalles befintliga 65,000 mantal), under det att de öfriga trenne Stånden, jemte ofrälse Ståndspersoner tillsammans, icke skulle komma att disponera om mer än en tredjedel, svarande mot de af dem besutne 22,000 mantal. Utskottet har äfven föreslagit att valrösterna skola beräknas, icke i förhållande till fastigheternas värde, (i likhet med hvad som sker efter hemmantalet), utan beräknas efter en i mån af egendomens storlek aftagande proportion så, att en egendom, uppskattad till 100,000 R:dr och derutöfver, icke skulle få åtnjuta mer än sex röster, då en egendom uppskattad till blott 1,000 R:dr, skulle hafva en röst. Men enär nu egendomar af större värde i allmänhet tillhöra frälse och ofrälse Ståndspersoner, följer deraf, att dessa icke på långt när få åtnjuta den på deras grundförmögenhet sig belöpande valrätt, då Bondeståndet deremot, såsom hufvudsaklig ägare af de styckade hemmanen, skulle få utöfva hela den på dess grundförmögenhet sig belöpande valrätt, och derigenom erhålla en ännu vida större andel i Riksdagsmannavalen, än den ofvanangifna af två tredjedelar; ja, troligen erhålla fyra femtedelar af hela valrätten, under det att de öfriga trenne Stånden, jemte de ofrälse Ståndspersonerna tillsammans, icke skulle få mera än en enda femtedel! Om detta är rättvisa och opartiskhet må samtid och efterterverld bedömma.

Men orättvisan går ännu längre. Enligt Utskottets förslag skola valmännen, hvilka, efter Bondeståndets nu gällande vallag, beräkna deras röster efter det hemmantal de representera, rösta per capita, hvarigenom Sveriges urgamla häfd ytterligare skulle utbytas mot personlighetsprincip, hvilken ger åt den, som betalar t. ex. ej mer än capitations- eller mantalspenningen (44 skill.), samma rättighet att inverka på be-

Vi måste nu i ordningen undersöka, huru stort det antal af ledamöter bör vara, som hvarje klass af jordbrukare bör, i förhållande till dess hemmantal, sända till den andra Kammararens formation.

skattnings belopp och på fördelningen deraf (genom Riksdagsmannaval och Riksdagsmannas-utöfning), som åt den, hvilken betalar hundra gånger mera än den förra.

Men en ännu viktigare fråga återstår att undersöka, den nemligen, huruvida *bildningen* hos de på det föreslagna sättet af små hemmansdelsägare valde Riksdagsmän, skulle i någon mån svara, dels mot tidsvarfvets upplysning, dels mot lagstiftarekallets svåra utöfning.

Äger väl hemmansdelsbesittaren *medel* till *uppsöstran*, och utgör ej denna hufvudvillkoret för *bildningens* inhämtande?

Produkten af *låg valcensus* måste således alltid blifva *låg bildningsgrad* hos den valde, ty det ligger i den mänskliga naturen att hysa mera förtroende till sin *like* än till dem, som tillhöra en högre samhällsklass; en känsla, isynnerhet rådande hos den Svenska Bonden, som alltid har misstroende för de så kallade *Herremännen*. Man kan därför taga för afgjort, att om *fyra femtedelar* af valrätten tillfaller Sveriges Allmoges genom den af KonstitutionsUtskottet föreslagna *låga valcensus*, så komma fyra femtedelar af Representanterne att bestå af — *Nämndemän*, eller hvad ännu sämre är af demagogiska halfherrar.

Enligt de af Grefve Björnstjerna uppställda kalkyler (se pag. 281 till 284 i ofvannämde arbete), hvilkas riktighet ännu aldrig blifvit satt i tvifvelsmål, utgör ett *fjerdedels* mantal det *minimi*-belopp, som bör fastställas såsom *census* för valen, hvilken, förvandlad från hemmantal till penningvärde, skulle svara mot omkring *Ett tusende R:dr B:ko*, enär *medelvärdet af mantal*, öfver hela Riket (enligt Riksgäldskontorets uppgift), är 4,199 R:dr B:ko.

Ridd. och Adeln's jordförmögenhet är uppskattad till 75 millioner R:dr B:ko *).

De ofrälse Ståndspersonernes jordförmögenhet uppgår till 59 millioner. Sammanräknade värdet af fast egendom, tillhörig dessa begge klasser, uppgår således till 134 millioner **).

Värdet af jordegendom tillhörig *Bondeståndet* uppskattas till 172 millioner. Om

En så ställd *valcensus* skulle lemna åt Bondeståndet icke mindre än 25,000 valröster, åt Adeln för dess innehafvande jord 13,000, åt ofrälse Ståndspersoner 7,300 och åt boställens innehafvare 3,600, (se pag. 284).

*) Denna förmögenhet utgör en *fjerdedel* af Rikets hela egendomsvärde; men dessutom äger Adeln betydande förmögenhet i fast egendom i städer, (synnerligen i Stockholm), i kapitaler, grufvor samt äfven i flere slags industriföretag. Afrager man derifrån intecknade skulder (som till större delen utgöra *fordringar* hos andra af Ståndets ledamöter), så återstår likväl mer än *en femtedel* af Sveriges hela jordvärde i Adeln's händer. Den förminskning af Ridd. och Adeln's grundförmögenhet, som Justitie-Ministern's årliga berättelser upptaga, är mera *skenbar* än *verklig*, derföre att om Adeln äfven under loppet af de sednare decennierna skulle sålt mera fast egendom än den köpt, så har den återstående fasta egendomen genom odlingar och bättre skötsel vunnit mycket sedan den sista taxeringen, och troligen mera än hvad differensen utgör emellan *försålda* och *köpta* fastigheter. Inteckningarne synas icke heller hafva ökat sig, ehuru Landtadelns betydliga andel i Provincialbankerne, i hvilka deras egendom blifvit intecknad, skulle ge anledning att förmoda ett sådant förhållande.

**) Se Justitie-Statsministern's berättelser, grundade på Landshöfdingarnes och Häradshöfdingarnes Embetsuppgifter.

detta Stånd, såsom vi här nedan förestå, skall sända 60 ombud till den andra Kammaren, blifver förhållandet för *frälse* och *ofrälse* Ståndspersoner 46 ledamöter.

Detta antal för den jordäggande Adeln och ofrälse Ståndspersonerne, torde icke anses vara för stort, när man besinnar att deras fasta egendom, uppskattad till 134 millioner, är *fyra* gånger större än *Borgareståndets hela förmögenhet* (så väl lös som fast egendom), och 134 gånger större än *Presteståndets*, ehuru dessa Stånd, enligt det här framställda förslaget, skulle utnämna, det ena 57, det andra 59 ledamöter, således hvardera erhålla ett större antal ledamöter i den andra Kammaren, än Adeln och de ofrälse Ståndspersonerne *tillsammans*.

Enär *ofrälse män* kunna erhålla inträde i den *första Kammaren*, såsom *Biskopar, Borgmästare, Universitetsledamöter, Bruksägare, Vetenskapsmän, Lagmän, Häradshöfdingar* och *Militärer i Arméen* och *Flottan*, kan man icke utesluta frälsemän från den andra Kammaren, derfore att de äro *frälsemän*.

2:o. *Presteståndet.*

Detta Stånd representeras nu (jemlikt 13 §. Riksdags-Ordningen) af:

a) Erkebiskopen, Biskoparne och Pastor Primarius	13.
b) Kyrkoherdar	44.
c) Komministrar (i fall alla väljas som kunna väljas)	13.
Summa	70.

Om Presteståndet representeras af *samma antal ledamöter som nu* i den nya representationen, torde det icke hafva att klaga. Jag föreslår derföre att *Erkebiskopen, Biskoparne och Pastor Primarius* blifva ledamöter af den *första Kammaren*, summa 13, och att det öfriga Presterskapet väljer samma antal fullmäktige som nu, för att vara ledamöter uti Rikens Ständers *andra Kammare*. Riksdags-Ordningens 13 §. skulle således blifva oförändrad.

3:o. *Borgareståndet.*

Detta Stånd representeras nu, enligt 14 §. Riksdags-Ordningen af:

Riksdagsmän från Stockholm, hvaribland		
	3 Magistratspersoner	10.
Dito från Götheborg		3.
Dito från Gelle		2.
Dito från Norrköping		2.
Dito från städerna af andra klassen till ett antal af		6.
Dito från tredje klassens städer		14.
Dito från Fahlbergslag		1.
*) Dito af 4:e och 5:e klassens städer		21.
	Summa	59.

Om Borgareståndet bibehåller samma antal ledamöter som nu i Representationen, torde det icke hafva skäl att klaga. Riksdags-

*) Som *trenne* af dessa städer, enl. Riksdags-Ordningen, kunna förena sig om *en* representant, har det af dem alltid begagnats.

Ordningens 14 §. skulle sålunda blifva oförändrad *).

Som *Borgareståndet* (män, qvinnor och barn), ej utgör ett större antal än 60,000 i Rikets samtliga städer, och dessa städers folk-mängd uppgår till öfver 300,000, bland hvilka många för kunskaper, bildning och förmögenhet utmärkta män, måste det ligga i Ständets upplysta omdöme och välförstådda intresse att medgifva *val- och representationsrätt* åt alla dem, som äga fastighet till ett visst belopp i Städerna. Riksdags-Ordningens 14 §. skulle i detta fall erhålla en mot denna åsigt svarande redaktion.

4:o. Riksdags-Ordningens 14 §. berättigar Bruksägarna att till *Borgareståndet* utse fem ledamöter; denna rättighet torde få bibehållas.

5:o. *Bondeståndet.*

Detta Stånd väljer nu enligt 15 §. Riksdags-Ordningen en Riksdagsman för hvarje Härad; kunnandes likväl *flere* Härad *inom samma Domsaga* förena sig om ett gemensamt Ombud, hvilket vid hvarje Riksdag blifvit be-gagnadt.

Häradernes antal är 264, Domsagornes 90. Bondeståndet kan således, i fall hvarje Härad utser sin ledamot, bestå af 264 ledamöter. Om

*) Detta antal af 59 svarar i det närmaste emot ledamöternes antal af Presteståndet, så att *jemnvigten* bibehålles emellan dessa Stånd.

alla Häradet inom samma Domsaga deremot förena sig om en Riksdagsman, inskränkes antalet representanter af detta Stånd till 90, som öfverstiger det af Preste- och Borgarestånden gifna antal med 30.

Så länge hvarje Riksstånd utgör *sin egen Kammare*, utgör ledamöternes *antal* deri intet förfång för någotdera af Ståndsintressena; men annorlunda blir förhållandet, när Stånden förenas *inom en och samma Kammare*. Då blir det nödvändigt att ledamöternas antal så mycket som möjligt göres *lika* för hvarje Stånd.

I följd af detta förhållande torde antalet af *Bondeståndets* ledamöter böra nedsättas till *likhet* med *Preste- och Borgareståndens*, nemligen till 59 à 60.

Detta antal af 60 Representanter fördelas på Länen, icke i förhållande till deras *folkmängd*, utan i förhållande till deras *beskattning* (grundskatt, bevillning, prestetionde, rustning och rotering samfäldt), *enär beskattningen* utgör en riktigare grund för Representationens fördelning, än folkmängden.

Beskattningens belopp utgör en äfven riktigare grund, än den enl. 15 §. Riksdags-Ordningen för Bondeståndets vallag antagne princip, att hvarje *Härad* sänder *en* fullmäktig, *enär* Häraderna äro sinsemellan oändligt olika så väl till *folkmängd* och *areal*, som *beskattning*.

En väsendtlig förbättring i den här föreslagna vallagen vore, att förena till en enda klass alla olika klasser af hemmansägare (frälse-

män, ofrälse Ståndspersoner och Bönder), under den allmänna benämningen af *jordbrukare*. Härigenom skulle ståndsskillnaderne till en stor del försvinna och det mål vinnas, som 1840—41 års KonstitutionsUtskott åsyftade i sitt förslag om *samfälda val*.

Denna förening till en enda klass jordbrukare skulle icke heller vara stridande med de trenne Ståndens beslut vid sista Riksdag (på hvilket *detta förslag* grundar sig), enär detta alternativt med *ståndsväl*, upptager *klassväl*.

Den förenade klassen af *jordbrukare* skulle sålunda komma att utse 106 ledamöter till den andra Kammarens formation, i stället för de 60, som Bondeståndet, och de 46, som *frälse* och *ofrälse* hemmansägare skulle gifva. Summa 106.

Om Borgareståndet medgifver valrättens utsträckande till alla fastighetsägare inom städerna (efter fastigheternas taxeringsvärde), så öfverensstämmer detta äfven med de trenne Ståndens beslut om *klassväl*.

I händelse den föreslagna *sammansmältningen* af den jordbrukande klassen skulle ägarum, komme Riksdags-Ordningens 15 §. att för-
enklas på följande sätt:

”Hemmansägare välje efter *hemmantalet*, dock icke under besittning af ett fjerdedels hemman, till Riksdagsman en inom eller utom Häradet besuten hemmansägare, med en grundförmögenhet af minst ett mantal, eller en i värde deremot svarande annan grundförmö-

genhet, dess värde beräknadt efter vissa års medelpris *).

6:o. *Valen* till Riksdagsmän böra ske *direkte*, (d. v. s. valmän välja Riksdagsmän och icke Elektoror, hvilka välja Riksdagsmän). Allt intresse för valen och allt samband emellan valmännen och de valde forsvinner då valen ske *indirekte*. Det *direkta* valsättet är äfven det mest *liberala*, och enligt min åsigt är det *demokratiska* elementet lika berättigadt att hafva ett öfvervägande inflytande i den *andra* Kammaren, som det *aristokratiska* är dertill berättigadt i *den första*.

7:o. I likhet med hvad för den första Kammarens formation ofvan föreslaget är, bör den andra Kammaren erhålla ett visst antal ledamöter af den *indelta Arméén*, dessa af minst Kapitens grad, nemligen två för *rusthåll* och fyra för *rothåll*, valde af Regementernes samfælde officerskorpser. Dessa ledamöter skulle genom sin kännedom af Indelungs- och Försvarsverkens behof i allmänhet vara af stor nytta för den andra Kammarens rådplägingar.

Enligt denna princip skulle äfven *Flottans officerskorps*, *Artilleriet*, *Ingenjörkorpserna*, *värfvade Infanteriet* och *värfvade Kavalleriet* få

*) Denna §:s nuvarande lydelse är: "Allmogen i hvar Härad välje efter hemmantalet, till Riksdagsman af Bondeståndet, en inom Häradet boende och besuten krono-, kronoskatte-, frälse- eller frälseskatte-hemmansägare, hvilken icke tillföre hört till annat Riksstånd, eller någon ordinarie beställning i Rikets tjenst innehaft."

rättighet att välja hvar sin ledamot till andra Kammaren, om icke annorlunda, med *säte*, men utan *stämma*.

Enligt det här uppgifna förslaget om *Klassval* skulle valen ske efter följande grunder:

Lärareklassen

a) Skulle välja *Stiftsvis*, såsom nu inom Presteståndet.

b) *Valmännen* vare Kyrkoherdar, Komministrar, Professorer vid Universiteterna och Lärare vid Gymnasierna.

c) *Valbar* i denna klass är hvar och en som deri äger *valrätt*.

Den Jord- och Bergsbrukande Klassen.

a) Antalet af Representanter för denna klass skulle enligt förut uppgifne grunder vara 126.

b) Dessa fördelas mellan Länen i förhållande till Länens beskattning i *grundskatt*, *bevillning*, *tionde*, *rusthåll* och *rotering*.

c) *Valrätt* i denna klass erfordrar:

- 1) fyllda 21 år;
- 2) att icke vara under laga jäf;
- 3) icke vara hufvudman för adelig ätt, valman i stad eller ledamot af Rådskammaren;
- 4) vara ägare af minst $\frac{1}{4}$ hemman, utan afseende på hemmanets natur, eller vara ägare af annan *fastighet* på landet (grufva, bruk,

qvarn etc.), svarande i värde mot medelvärdet af $\frac{1}{4}$ hemman i samma Län.

d) *Valbarhet* i denna klass erfordrar:

- 1) fyllda 25 år;
- 2) att icke vara under laga jäf;
- 3) icke vara hufvudman för adelig ätt, eller valbar i Presteståndet, eller valbar i stad eller ledamot af Rådskammaren;
- 4) vara ägare af minst ett mantal, utan afseende på mantalets natur, eller vara ägare af annan fastighet på landet (bruk, grufva, qvarn etc.), svarande i värde mot medelvärdet af ett mantal inom samma Län;
- 5) antingen bekläda eller hafva beklädt civilt eller militärt embete af minst Kapitens grad.

Listor på *valmän* och *valbara män* upprättas för hvarje valdistrikt särskildt.

Städernes Innevånare.

a) Antalet ledamöter för städerna förblifver 60 i likhet med *Borgareståndets nuvarande* (enl. 14 §. Riksdags-Ordningen), nemligen då städerna af 4:e och 5:e klasserne förena sig, tre städer om en Riksdagsman.

b) *Valrätt* utöfvas

- 1) af hvarje Borgare som varit skattskrifven och erlagt minst 5 R:drs bevillning året innan valet sker;
- 2) af hvarje i staden skattskrifven *fastighetsägare*, som erlagt 10 R:dr B:ko i bevillning året innan valet sker.

- 3) af Magistratspersoner inom staden.
 4) *Borgare* erhålla en röst för 5 R:drs årlig bevillning: *fastighetsägare* en röst för 10 R:drs bevillning. Hvarje 5 R:drs bevillning i förra fallet, och hvarje 10 R:drs bevillning i sednare fallet ökar valrösternas antal med *en*.

e) *Valbara* i städerna äro:

- 1) *Borgare* och *fastighetsägare*, hvilka fyllt 25 år och icke äro under laga jäf;
- 2) icke äro hufvudmän för adelig ätt, icke äro valberättigade i Presteståndet eller på landet, och icke äro ledamöter af Rådskammaren.
- 3) Magistratspersoner.
- 4) *Borgare* måste under loppet af de valet föregående 3:ne åren hafva erlagt minst 25 R:drs bevillning om året för deras rörelse.
- 5) *Fastighetsägare* måste under loppet af de valet föregående 3:ne åren hafva erlagt minst 50 R:drs bevillning årligen.

Embetsmannaklassen.

- a) *Landshöfdingarne* välja bland sig
2:ne ledamöter 2.
- b) *Häradshöfdingarne* välja bland sig
3:ne ledamöter 3.
- c) *Indelta Arméens* officerskorpser välja bland sig 2:ne ledamöter för Rusthållsregementerna af minst Ryttmästare grad, och 4 för Rothållsregementerna af minst Kapitens grad, summa 6.

d) Flottan, Artilleriet och Ingeniörkorpser, det värfvade Kavalleriet och det värfvade Infanteriet välja hvardera bland sig *en* ledamot af minst Kapitens grad, hvilken erhåller *säte*, men icke *stämma* i Kammaren.

Regeringens medlemmar (Statsministrar och Stadsråd) böra hafva säte *utan rösträttighet* i båda Kamrarne, för att lemna erforderliga upplysningar, föredraga och försvara Regeringens propositioner till Riksens Ständer.

Enligt det ofvan framställda förslaget, skulle Representationen utgöras af följande personal, fördelad i 2:ne Kamrar:

R ä d s k a m m a r e n .

Antalet af ledamöter vare 114, nemligen:

Utnämnde af Konungen	38.
Valde af <i>Ridderskapets och Adeln</i> s hufvudmän bland Ridd. och Adelns samtliga ledamöter	38.
Erkebiskop, Biskopar och Pastor Primarius	13.
Hofrätternes ombud	3.
Högsta Domstolens och Justitie-Revisionens dito	1.
Collegiernes dito	4.
Landshöfdingarnes dito	2.
Lagmäns och Häradshöfdingars dito	3.
Indelta Arméens dito	3.
Värfvade Arméens dito	1.
Flottans dito	1.
Universiteternes och Vetenskapsakademien	
ens dito	3.

	Transport	110.
Stockholms Magistrats dito		1.
Bergslagernes dito		3.
	Summa	114.

Riksdagsmannakammaren.

Antalet ledamöter vare 246, nemligen:

Presteståndets ombud	45.
Jord- och Bergsbrukande klassens dito	126.
Städernes dito	60.
Landshöfdingar	2.
Häradshöfdingar	3.
Indelta Arméens ombud	6.
Värfvade Arméens dito	3.
Flottans dito	1.
	Summa 246.

Hvarje Kammare bör hafva sina egna Kommittéer för att bereda målen; förenade Utskott af båda Kamrarne böra icke finnas, emedan de frångå Kamrarne sjelfva hela deras inflytande.

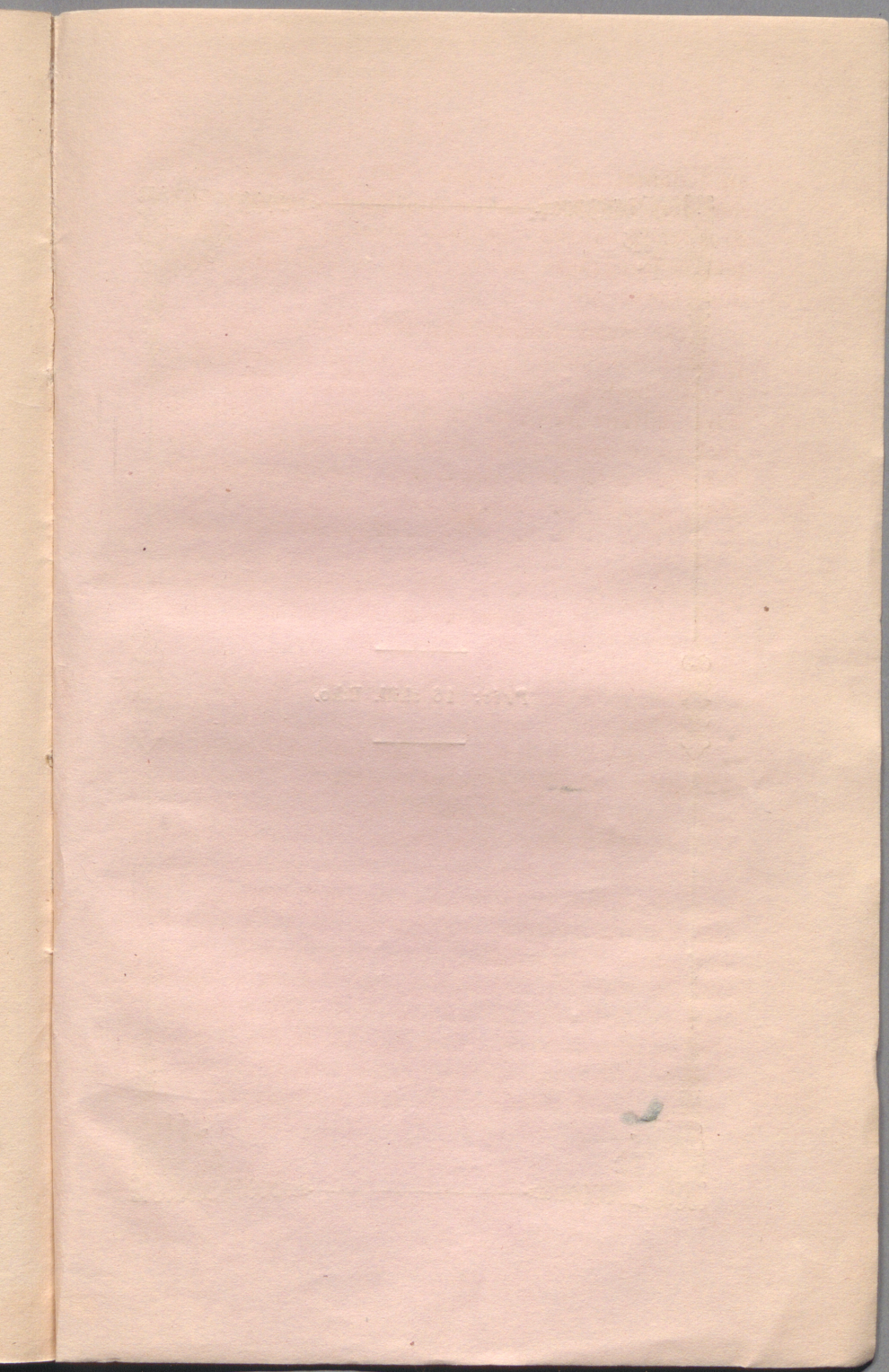
Målen behandlas *successive*, först i den Kammaren, der initiativet i frågan är taget, och sedan i den andra Kammaren.

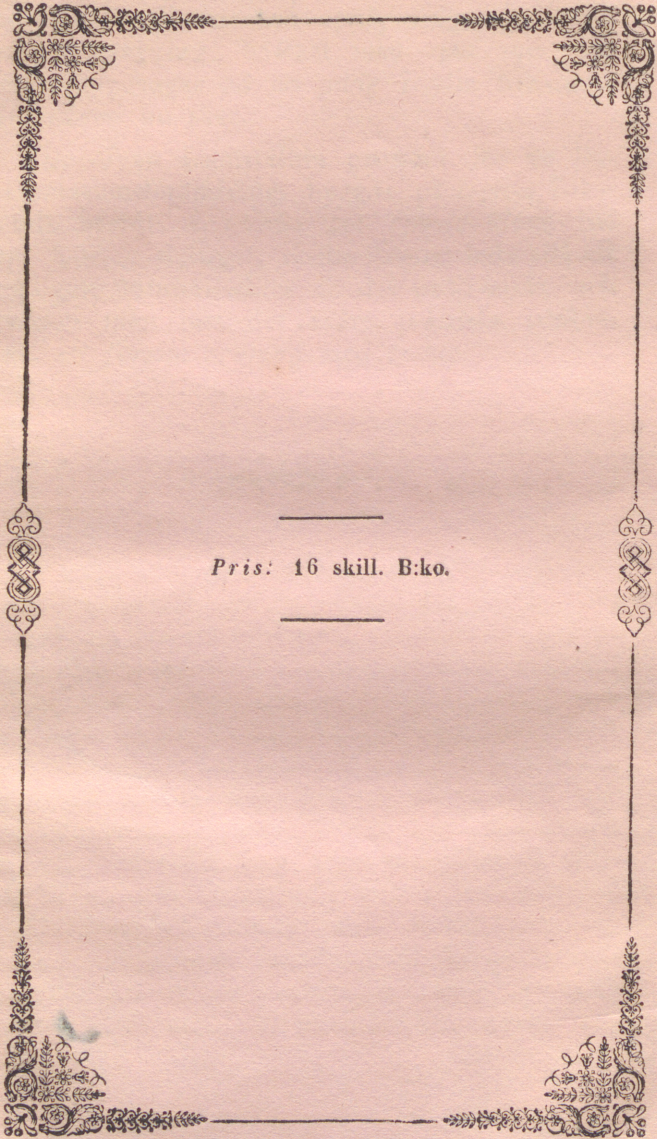
Konungens propositioner gå till Rådskammaren eller till Riksdagsmannakammaren, allt efter Regeringens eget godtfinnande. De behandlas först i den Kammare, der de af Regeringen blifvit framställda. Framställningen sker af en af Rådgifvarne, som utvecklar och försvarar dem, öfvergår derefter till den andra Kammaren, der de likaledes föredragas

en ledamot af Regeringen. På detta sätt vinner den ena Kammaren upplysning af den andras rådpläging, hvilket icke äger rum när målen föredragas *på en gång* i alla Riksstånden, såsom nu sker.

De ofvan framställda grunder för en Representationsförändring, byggde på *trenne* Riksstånds beslut, i hvilka det *fjerde* äfven till nära hälften deltagit, skulle kunna leda till ett lyckligare samhällsskick än det nuvarande, och i någon mån lösa det svåra politiska problemet, *att förena ordning med frihet.*

Pris: 16 skill. B:ko.